

ПАРУБОЧІ ТА ДІВОЧІ ГРОМАДИ ЯК ОСЕРЕДКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ

Упродовж історії українська народна педагогіка виробила чимало форм гуртування молоді в товариства, братства та громади. Вони виступали важливими осередками соціалізації молодих людей.

Перша хвиля інтересу до парубочих і дівочих громад припала на середину 80–90-х років XIX ст. (В. Боржковський досліджував парубочі громади [2]; М. Чернишов акцентував свою увагу на дослідженні парубочих громад як особливої суспільної групи [6]). Для наступного етапу характерні спеціальні розвідки з цієї проблеми (М. Дикарєв видав ґрунтовне дослідження про збирання сільської молоді [4]; В. Ястребов – про шлюби неодруженої молоді [7]). З новою силою зацікавленість цією проблематикою проявилась у 20-х роках XX століття (М. Грушевський). Мають напрацювання у цій царині ще такі вітчизняні дослідники, як: Балушок В., Вареник О., Іваннікова Л., Ігнатенко І., Кісь О., Мазуркевич О., Малютіна І., Мицик В. та інші.

Мета нашого дослідження – розкрити суть соціалізуючої функції молодіжних громад в українському селі.

У складі традиційної сільської общини особливе становище займали молодіжні чоловічі об'єднання – парубочі (парубоцькі) громади, що діяли в невеликих українських поселеннях (селах, селищах, хуторах, сільських вулицях тощо) впродовж XV–XIX століть, та були наділені певними судовими, виконавчими та адміністративними функціями та звичаєвим правом [3, с. 1]. Подібні об'єднання існували і в інших соціальних групах феодальної України та Давньої Русі. Це, зокрема, підмайстерські «господи» в ремісничих цехах, об'єднання молодих козаків у запорожців (молодики), молодші дружини у війську давньоруських князів [1, с. 82].

На виникнення парубочих громад мали вплив такі явища, як традиційна колективність українців, спільна праця, прив'язаність до землі. Спершу, громади почали виникати, ймовірно, на землях Центральної України – Київщині, Полтавщині та Слобожанщині.

Прийняття до громад свідчило про перехід до нового соціального етапу життя підлітка та надіяло його обсягом певних цивільних прав та обов'язків [3, с. 1]. Прикметною рисою парубоцтва/дівоцтва як соціально-вікової категорії було суттєве розширення особистої свободи та зниження міри контролю за поведінкою молоді зі сторони дорослих. З іншого боку, зберігалась загальна підпорядкованість усіх неодружених молодих людей батьківській/материнській волі.

Соціально-побутові функції молодіжних громад були достатньо різноманітними. Є три основні напрями їхньої діяльності: 1) врегулювання

стосунків із місцевою владою; 2) налагодження в селі нормативного життя, насамперед, вирішення конфліктів між парубками, молодіжними громадами й мешканцями села; 3) організація в селі урочистостей, церковних процесій, святкувань храмового дня, Великодня, вітання хазяїв з Різдом та Новим Роком, колядування, щедрування тощо [5, с. 4].

Крім прав, парубоча громада мала ще й обов'язки перед сільською громадою. Найголовніші з цих обов'язків були такі: будувати гойдалку на Великдень, колядувати з «звільдою» під час Різдвяних свят, вирубувати хрест на льоду для Водохрещі.

Найпоширенішими обов'язками дівочої громади, крім організації «вулиці», були такі: під час польових робіт по черзі пекти пампушки й носити в поле всім жнивцям, прибирати біля церкви перед великими святами («старші дівчата білили каплицю, а менші доглядали за квітами у церковному саду, ... співали у хорі»), догляд за немовлятами (яких не було з ким залишити вдома). Впорядковування самотніх могил на цвинтарі перед поминанням померлих, могил загиблих солдат, допомога старим та немічним у селі були спільними справами для хлопців та дівчат [5, с. 4].

Отже, парубочі й дівочі громади були школою соціалізації української сільської молоді, що здійснювалася в різних аспектах, з-поміж яких найважливішим було опанування правилами етикетної поведінки, основаних на традиціях доброзичливості, шанування і гостинності.

Список використаних джерел:

1. Балущок В. Обряди ініціацій українців та давніх слов'ян / В. Балущок // Київська старовина. – 1995. – № 5. – С. 84–87.
2. Боржковский В. «Парубоцтво» как особая группа в малорусском сельском обществе / В. Боржковский // Киевская старина. – 1887. – № 8. – С. 765–776.
3. Вареник О. Місце і роль парубочих громад у соціальному регулюванні / О. Вареник // law.univ.kiev.ua/images/.../conf2008_tdp_varenyk.pdf. С. 1–3.
4. Дикарев М. Збірки сільської молоді на Україні: З паперів М. Дикарева / М. Дикарев // Матеріали до українсько-руської етнології. – 1918. – Т. XVIII. – С. 170–275.
5. Мазуркевич О. П. Сільські молодіжні громади як школа етикетного виховання / О. П. Мазуркевич // Культура України. – Випуск 43. – 2013. – С. 1–8.
6. Чернышев Н. Н. К вопросу о «парубоцтве» как особой общественной группе / Н. Н. Чернышев // Киевская старина. – 1887. – Т. 19. – № 11. – С. 491–505.
7. Ястребов В. Новые данные о союзах неженатой молодежи на юге России // В. Ястребов // Киевская старина. – 1896. – Т. 55. – № 10. – С. 110–128.